

interpretation of the sacred image? One key to answer the above questions may be to look at the sacred tradition as a phenomenon comprising an entire corpus of original, atypical and innovative features as compared to Byzantine canonical art.

Ukrainian culture stands as inheritor of the rich Christian canonical tradition which found its ultimate expression in icon painting. However, under explored as it is, culture arguably remains as one of the most underappreciated cultures worldwide. Its history is not only about the emergence of an extensive legacy including world-class masterpieces of human genius, but, more than that, it is also about a millennium-long despoliation of its holy sites, destruction of places of worship, misappropriation, as well as rewriting history. Unfortunately, Ukraine has not yet been able to fully fathom the scale of loss suffered by our national culture and completely regain it to remember. This is why, raising the awareness of celebrated and icon relics of the princely period, which, through the intermingling, are closely linked to the history and spiritual tradition of Ukraine, will contribute to filling this gap in Ukrainians' collective memory to some extent. Preserved Christian relics, sacred architecture and icons all to them are components of the sacred canonical tradition.

Novelty. The novelty of scientific research lies in the fact that the domestic art and the art community has little information to study the problem. Using analytical principles of art, the author draws a qualitative and reasoned distinction between the classical Ukrainian canonical icon and the religious picture.

The practical meaning. The practical meaning is determined by the novelty of the scientific research and the results obtained. The material of the research can be used for further investigation in the fields of art and culturology.

Key words: genre, canon, style, painting, art.

Надійшла до редакції 20.10.2021 р.

УДК 781.1+781.2

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНТОНУВАННЯ : ПОГЛЯД В ІСТОРІЮ МУЗИКОЗНАВЧИХ УЯВЛЕНЬ

Кашаюк Вікторія – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії та теорії мистецтв,
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк
<https://orcid.org/0000-0003-4396-8946>
vdraganchuk.ukr@gmail.com

Павлюк Надія – викладач циклової комісії методики музичної освіти та вокально-хорової підготовки
Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, м. Луцьк
nadia-kiev@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-1308-0447>

Ігнатова Лариса – кандидат мистецтвознавства, завідувач кафедри історії та теорії мистецтв,
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк
<https://orcid.org/0000-0002-4406-8707>
<https://doi.org/1.ignatova1958@gmail.com>

Здійснено спробу створення концептуальних основ інтонування крізь призму музично-психологічних підходів, виявлених в історії музикознавчих уявлень, що сягають античних музично-філософських систем та торкаються сучасних наукових поглядів на вказане явище. З цією метою проаналізовано античне поняття етосу музики з точки зору відображення у ньому напруження і розрядки, характерних для інтонування.

У процесі дослідження проаналізовано низку музично-психологічних концепцій. Зокрема, пояснення психологічних першопричин інтонування вбачаються у концепції «емоційно-психологічного коду» В. Леві, а саме – у переконанні, що перегукується з ідеєю Г. Спенсера про роль інтонаційного фактору у походженні музичного мистецтва, і полягає у тому, що той чи інший звук і поєднання звуків, які складають інтонації, співвідносяться з тими чи іншими емоціями. Важливу увагу також приділено концепції Н. Шнайдера, в якій обґрунтовано «емоційно-інтонаційний колорит» або «забарвлення емоційного напруження».

У результаті, інтонування трактується як процес, сутність якого полягає в ефекті тонового напруження, що, безсумнівно, забезпечує точність та чистоту звуку, та не тільки як послідовність звуків, але й окремий звук, сонор, як такі ж напруження і розрядка на мікрорівні або в іншому звуковому просторі.

Ключові слова: інтонування, музично-психологічні уявлення, напруження, етос, сонор, звуковий простір.

Постановка проблеми та актуальність теми. Сучасний погляд на значення і функції музичного мистецтва у суспільстві вимагає розширення горизонтів бачення багатьох музичних явищ. Одним із них є інтонування, основні характеристики якого свідчать про належність твору до певної доби та стилю музичного мовлення. В історії музикознавчих уявлень утвердилося пояснення інтонування як напруження, що, у свою чергу, стало основою для трактування етосу окремих звуків та різноманітних їхніх поєднань у найдавніші часи та вплинуло на бачення цього явища сьогодні. Отож, оскільки, разом із самою музикою, змінюються і музикознавчі уявлення про сутність даного явища та притаманні йому ознаки, то постає

потреба ретроспективного аналізу музично-теоретичних, історичних і психологічних ідей про інтонування у комплексному ретроспективному погляді в рамках систематичного музикознавства.

Аналіз останніх досліджень. Сучасна музикознавча школа має низку напрацювань у сферах аналізу музичного мислення та музичної психології. У тому числі, дотичними до основних концептів представленої статті є ідеї А. Мухи [13], І. Пяковського [17], І. Котляревського [8], О. Самойленко [19], Л. Кияновської [7], І. Польської [16], Г. Побережної [15], А. Дашак [4] та інших дослідників. Окрему увагу привертають праці, в яких із сучасних позицій вирізняються аналогії у природі Всесвіту та музики, нове трактування звуку крізь призму його самоцінності і принципи побудови композиції у дослідженнях Н. Герасимової-Персидської [1–3] та І. Тукової [21], які стали потужним новаторським імпульсом для музикознавства останніх років. Разом із тим, опрацювання проблеми природи і психологічних засад інтонування вимагає постановки певних акцентів, що спробуємо здійснити у представленому дослідженні, проаналізувавши це явище крізь призму комплексного музично-психологічного бачення.

Таким чином *метою статті* є створення концептуальних основ інтонування крізь призму музично-психологічних підходів, виявлених в історії музикознавчих уявлень, що сягають античних музично-філософських систем та торкаються сучасних наукових поглядів на вказане явище.

В аналізі феномену інтонації, музикознавство, як правило, звертається до ідей про природне вираження почуттів у мелодичній інтонації у теорії Ж.-Ж. Руссо, поглядах Р. Декарта, М. Марсена, І. Г. Гердера, Ф. В. Шеллінга, Г. Ф. Гегеля та ін. [11]. Провідну роль у розвитку вчення про інтонування відіграли ідеї про процесуальність музичної форми та музику як про інтонувану сутність Б. Асаф'єва, про тяжіння у теорії ладового ритму Б. Яворського та ін.

Знаходження *психологічних* основ інтонування надсилає нас до пояснень вказаного феномену у дещо іншому ракурсі. Отож, що таке інтонація з точки зору психології музики? Які психофізіологічні засади лежать в основі вказаного явища?

Спроба знайти відповідь на ці питання зумовила звернення до етимології задекларованого концепту.

Давньогрецький концепт «tonos» означає «натягнення», яке передбачає певний ступінь *напруження* – в залежності від сили того самого натягнення. Відтак, зрозумілим стає ідея про те, що «широке розуміння інтонації як «напруження», з однієї сторони, дозволяє цьому поняттю фігурувати чи то у буквальному (традиційному) розумінні, чи в якості абстрактного феномену (*інтонація* – не усталена мелодико-ритмічна формула, а *послідовність напруження і розрядки*) в аналізі творів музичного мистецтва будь-якої епохи, а з іншої – підтверджене визначенням інтонації з точки зору фізіології» [6; 63].

Сучасне трактування інтонації знаходимо у концепції Н. Герасимової-Персидської. Виходячи з факту емансипації звуку у найновішій музиці, дослідниця акцентує на зміні фокусу уваги, крізь призму якого розглядається звук як явище, який змістився з висотного на фонічний, що, у свою чергу, зумовило формування нового типу звукопростору [1].

Таким чином, *сутність процесу інтонування полягає в ефекті тонового напруження, що, безсумнівно, забезпечує точність та чистоту звуку, при цьому сучасний музикознавчий погляд на інтонацію бачить в якості цього явища не тільки послідовність звуків, але й окремий звук, сонор як такі ж напруження і розрядку на мікрорівні або в іншому звуковому просторі.*

На нашу думку, психологічні першопричини цього явища вдало пояснюються у концепції емоційно-психологічного коду В. Леві. Вчений дотримувався переконання, що перегукується з ідеєю Г. Спенсера про роль інтонаційного фактора у походженні музичного мистецтва, а саме – про те, що той чи інший звук і поєднання звуків, які складають інтонації, співвідносяться з тими чи іншими емоціями [9; 39].

На узагальненому рівні, як відомо, активність виражається висхідними ходами, пасивність – низхідними. Однак, існує і дещо інший фактор, який назовемо «емоційно-інтонаційний колорит», або «забарвлення емоційного напруження», сутність якого пояснює концепція Н. Шнайдера [22]. Автор пропонує позначити «пункти» квінтового кола, що рухається вгору, починаючи від звуку «С» (який прирівнюється до нуля), позитивними (додатніми) числами, а кола, що рухається донизу – негативними (від'ємними). А саме: G = +1, D = +2, A = +3 і т.д., F = -1, B = -2, Es = -3 і т.д. Відтак, співставляючи звуки, можемо віднайти індекс просвітленості або тобто затемненості кожного інтервалу, що корелюється із його семантичним навантаженням у сферах «радості» чи «смутку». Так, наприклад, можна порівняти різноспрямоване емоційне навантаження великої «с-d» (0+2=2) і малої «с-des» (0-5=-5) секунд, великої «с-e» (0+4=4) і малої «с-es» (0-3=-3) терцій, великої «с-a» (0+3=3) і малої «с-as» (0-4=-4) секст тощо. Прикметно, що, зі зрозумілих причин (кількості звуків), різниця в цьому так званому індексі емоційного колориту інтервалів з однаковою ступеневою та різними тоновими величинами складає 7 одиниць.

Крізь призму описаної вище концепції надзвичайно легко пояснюються ляментозність малої секунди, закличність чистої кварта, елегійність малої септими та просвітленість великої, напруженість великої септими, що у процесі музично-історичного розвитку набули значення емоційно-семантичних констант. На цій основі виникли найважливіші «знаки», що володіють певним емоційним і змістовим навантаженням, в усіх епохальних культурах, які виробили власне музичне мислення і мовлення, – від *Ars antiqua* до *Ars nova*, від Ренесансу до Бароко, від класико-романтичної доби до сьогодення.

Емоційне навантаження музичної інтонації як в її класичному, так і в сучасному розуміннях є тим «енергетичним» ядром, яке складає сутність запропонованого Є. Назайкінським поняття модусу, котрий потрактований ученим як «цілісний, конкретний за змістом (тобто один із множинності можливих), художньо опосередкований стан, що об'єктивується в музиці у різних формах, різними засобами і способами», «він є змістом психіки в даний момент у всій повноті» [14; 239].

У сучасному українському музикознавстві подібне поняття запропонувала М. Северинова. Мова йде про «архетипові ознаки», виявлені «у композиторській творчості на рівні усвідомлення певних універсальних «патернів»-моделей – семантично значимих комплексів музичної виразності, взаємодії звуку, тону, тембру, динаміки, мелодики, ладогармонії, ритму, артикуляції, штрихів, музичної форми, конструкції тощо» [20; 104]. У кінцевому результаті, дослідниця показує аналогії між музичною інтонацією та архетипом, трактуючи це явище як певний код культури. У сучасній «пост-культурі», де розмиваються межі традиційного існування інтонації, «характерними архетиповими рисами музичної інтонації... стають темброінтонація, ритмоінтонація, ладогармонійна інтонація та інші» [20; 114]. Виходячи з ідеї про першоінтонацію як архетип, що є незмінним культурним кодом музики, дослідниця вказує на зміну розуміння цього коду у контексті розуміння всієї культури, на творення сучасними композиторами нової звукової матерії як свого власного інтелектуалізованого світу, в якій верхньою межею є музичний логос, або абсолют, або «першосмисл-першообраз» [20; 114].

На нашу думку, описане вище розуміння інтонування як «тонового напруження», з якого виникає «модус» (Є. Назайкінський) чи архетипна «першоінтонація» (М. Северинова) логічно пояснює той феномен, який в історії протомузикознавства, у давньогрецьку добу, був названий етосом (*ēthoys*) та пов'язувався з певним сталим характером чи темпераментом. Антична свідомість пов'язувала етос з упорядкованістю на противагу патосу (*pathoys*) з його емоційною змінністю. Таке трактування логічно «вписується» у загальне розуміння про подібність природи ейдосу та природи музики, іншими словами – космічності музики та музичальності космосу. І тут важливе зауваження – музичальності як макрокосмосу (консонансності і дисонансності у космосі і в музиці), так і мікркосмосу, гармонії і дисгармонії у людській душі, за аналогією до музичних.

Прикметно, що античне світовідчуття, за свідченнями О. Лосєва та інших дослідників, мало високий ступінь *тілесного* відчуття. Тобто, і музичні звуки, поряд з іншими – просторовими та площинними – явищами, відчувалися у тримірно-фізичному просторі, при цьому високі звуки відчувалися як «легкі», що наближаються до «небесного ефіру», є динамічними і часто напруженими, низькі – як «важкі», які «тримають» внизу, пов'язуються у цілому зі спокоем, опорою та благородством [10; 521]. Власне, тому й інтонаційне напруження при співі відчувалося надзвичайно тілесно, – а відповідно, і формувало етичні уявлення, тобто розуміння того, як ті чи інші музичні елементи впливають на психіку.

Таким чином, виражаючи певний характер, той чи інший лад входив у загальну систему античної звичаєвості, – прикметно, що іншим значенням слова «етос» є саме «звичай», і з таких позицій протиставлявся патосу як явищу змінної природи.

Отож, давньогрецька свідомість виділяли різноманітні характерні етоси, які виражалися музичними творами, написаними у певних ладах. Нагадаємо, у той час поняття ладу мало значно ширше значення, ніж сьогодні, і вказувало на увесь комплекс-музично-виразових засобів, які були «закріплені» за цим ладом, тобто, кожен лад мав чітке емоційне навантаження та застосовувався у певних обрядах і життєвих випадках, взаємопов'язувався з певним жанром, що завжди мало прикладне значення. При цьому модуляція, тобто перехід до іншого характеру-ладу, вважалася неприйнятною, оскільки виражала згубний для психіки, в тогочасному уявленні, патос.

З-поміж іншого, певним етосом наділялися музичні елементи, якими могли бути й одиничні звуки, й гармонічні та мелодичні інтервали, й утворені звукоряди та, у результаті, звукоряди (позитивна грецька діатоніка відокремлювалася від запозичених із арабських культур, виражаючих згубну пристрасть хроматики та енгармоніки) та лади (придатні для виховання спартанців, звеселяючі чи оплакувальні)¹. На цьому етапі варто зупинитися і пояснити, що поняття ладу для античної свідомості містило у собі цілий, можна сказати «музичний Всесвіт» – усе емоційно-семантичне навантаження музики. Основою для подібного трактування була згадана вище тілесна чуттєвість, а головним критерієм став феномен *напруження*, що є сутністю інтонування.

Таким чином, ще в античну добу у свідомість європейської людини була закладена ідея про етичне навантаження музики, насамперед, пов'язане із природою інтонування. Безумовно, сьогодні такі відчуття вже не є здобутком широкої аудиторії, проте, саме вони лежать в основі психологічних засад вокального інтонування.

Висновок. Погляд на музику як на мистецтво інтонаційного напруження (подібно до «мистецтва проінтонованої сутності» у трактуванні Б. Асаф'єва) визначає психологічні засади інтонування, які полягають у напруженні і розрядці, у консонантності і дисонантності як основах взаємовідношення елементів. Сьогоднішній погляд у ретроспективу музикознавчих уявлень дозволяє виявити нові грані розуміння вказаних явищ та осмислити з позицій їхнього функціонування у новій музиці, у чому вбачаємо множинні перспективи майбутніх досліджень даної тематики.

Примітки

¹Опис подібних музично-етичних уявлень див. у працях : [5-6].

Список використаної літератури

1. Герасимова-Персидская Н. Интонация в новейшей музыке. *Научный вестник Национальной музыкальной академии Украины имени П. И. Чайковского*. Київ, 2011. Вип. 98. *Світ музикознавства: стратегії, дискурси, сюжети*. С. 16–31.
2. Герасимова-Персидская Н. Звук и знак в музыкальном искусстве: исторический аспект. *Київське музикознавство*. Київ – Дюссельдорф, 2011. Вип. 37. *Музикознавство у діалозі*. С. 12–23.
3. Герасимова-Персидская Н. Музыка. Время. Пространство. Київ : Дух і літера, 2012. 408 с.
4. Дашак А. Божественна природа звуку : навч. посіб. Львів : Світ, 2003. 108 с.
5. Драганчук В. Музыка як фактор психокоригування: історичний, теоретичний і практичний аспекти : дис. ... канд. миств. : 17.00.03. Луцьк, 2003. 235 с.
6. Драганчук В. Музична психологія і терапія : навч. посіб. / передм. Л. Кияновської ; Східноєвр. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. 230 с. URL : [https:// evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9393/1/Drahanchuk_Muzyczna_psyholohiya_terapiya_Posibnyk.pdf](https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9393/1/Drahanchuk_Muzyczna_psyholohiya_terapiya_Posibnyk.pdf) (15.08.2021).
7. Кияновська Л. Музична психологія, її роль і місце в музичній освіті України. *Музична освіта в Україні. Сучасний стан, проблеми розвитку : матеріали наук.-практ. конф.* Київ : АМУ, 2001. С. 153–157.
8. Котляревський І. К вопросу о понятийности музыкального мышления. *Музыкальное мышление: Сущность. Категории. Аспекты исследования*. Киев : Муз. Україна, 1989. С. 28–34.
9. Леви В. Вопросы психобиологии музыки. *Советская музыка*. 1966. № 8. С. 37–43. URL : [http:// opentextnn.ru/music/Perception/?id=689](http://opentextnn.ru/music/Perception/?id=689) (25.07.2021).
10. Лосев А. История античной эстетики. Т. 5 : Ранний эллинизм. Москва : Искусство, 1979. 815 с.
11. Маркус С. История музыкальной эстетики. Т. 1 : С середины XVII до начала XIX века). Москва : Гос. муз. изд-во, 1959. 314 с.
12. Медушевский В. Интонационная форма музыки : Исследование. Москва : Композитор, 1993. 262 с.
13. Муха А. Процесс композиторского творчества. Киев : Муз. Україна, 1979. 272 с.
14. Назайкинский Е. К теории модуса и модальности в музыке. *Назайкинский Е. Логика музыкальной композиции*. Москва : Музыка, 1982. С. 236–246.
15. Побережна Г., Щериця Т. Загальна теорія музики. Київ : Вища школа, 2004. 303 с.
16. Польская И. К вопросу об этико-космологической концепции музыки. *Дух і космос : наука і культура на шляху до нетрадиційного світосприйняття*. Харків, 1995. С. 166–174.
17. Пясковський І. Деякі питання інтонаційної генези та розвитку модуляційних явищ. *Українське музикознавство : наук. міжвідомчий щорічник*. Київ : Муз. Україна, 1973. Вип. 8. С. 60–76.
18. Пясковський І. Феноменологія музичного мислення. *Наук. вісник НМАУ ім.П.І. Чайковського*. Київ, 2000. Вип. 7 (Музикознавство). С. 46–56.
19. Самойленко А. Катарсис как эстетическая проблема : автореф. дисс.... канд. филос. наук. Москва, 1987. 21 с.
20. Северинова М. Специфіка виявлення універсальних моделей у композиторській творчості. *Музичне мистецтво і культура*. Одеса, 2018. Вип/ 27, кн. 2. С. 104–116.
21. Тукова І. Музыка і природознавство. Взаємодія світів в умонастроях епох (XVII – початок XXI століття). Харків : Акта, 2021. 453 с.
22. Schneider N.J. Musik und Mensch. Baustein für eine Anthropologie der Musik. *Musica, Heft 1*, 1995. S. 2–9.

References

1. Gerasimova-Persidskaya N. Intonatsiya v noveyshey muzyike. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho*. Kyiv, 2011. Vyp. 98. *Svit muzykoznavstva: stratehii, dyskursy, siuzhety*. S. 16–31.
2. Gerasimova-Persidskaya N. Zvuk i znak v muzyikalnom iskusstve: istoricheskiy aspekt. *Kyivske muzykoznavstvo*. Kyiv-Diusseldorf, 2011. Vyp. 37. *Muzykoznavstvo u dialozi*. S. 12–23.
3. Gerasimova-Persidskaya N. Muzyika. Vremya. Prostranstvo. Kyiv : Dukh i litera, 2012. 408 s.

4. Dashak A. *Bozhestvenna pryroda zvuku : navch. posib.* Lviv : Svit, 2003. 108 s.
5. Draganchuk V. *Music as a Factor of Psychocorrection: the Historical, Theoretical and Practical Aspects : abstract of the thesis for the degree of PhD of arts by specialty 17.00.03.* Kyiv, 2004. 16 s.
6. Drahančuk V. *Muzychna psyholohiia i terapiia : navch. posib. / peredm.* L. Kyianovskoi ; Skhidnoiev. nats. un-t im. Lesi Ukrainky, 2016. 230 s. URL : [https:// evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9393/1/Drahančuk_Muzychna_psyholohiia_terapiya_Posibnyk.pdf](https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9393/1/Drahančuk_Muzychna_psyholohiia_terapiya_Posibnyk.pdf) (15.08.2021).
7. Kyianovska L. *Muzychna psyholohiia, yii rol i mistse v muzychnii osviti Ukrainy.* *Muzychna osvita v Ukraini.* Suchasnyi stan, problemy rozvytku : materialy nauk.-prakt. konf. Kyiv : AMU, 2001. S. 153–157.
8. Kotlyarevskiy I. *K voprosu o ponyatiynosti muzykalnogo myishleniya.* *Muzyikalnoe myishlenie: Suschnost. Kategorii. Aspektyi issledovaniya.* Kiev : Muzichna UkraYina, 1989. S. 28–34.
9. Levi V. *Voprosy psihobiologii muzyki.* *Sovetskaya muzyka.* 1966. # 8. S. 37–43. URL : <http://opentextnn.ru/music/Perception/?id=689> (25.07.2021).
10. Losev A. *Istoriya antichnoy estetiki. T. 5 : Ranniy ellinizm.* Moskva : Iskusstvo, 1979. 815 s.
11. Markus S. *Istoriya muzykalnoy estetiki. T. 1 : S serediny XVII do nachala XIX veka.* Moskva : Gos. Muz. Izd-vo, 1959. 314 s.
12. Medushevskiy V. *Intonatsionnaya forma muzyki : Issledovanie.* Moskva : Kompozitor, 1993. 262 s.
13. Muha A. *Protsess kompozitorskogo tvorchestva.* Kiev : Muzichna UkraYina, 1979. 272 s.
14. Nazaykinskiy E. *K teorii modusa i modalnosti v muzyke.* Nazaykinskiy E. *Logika muzykalnoy kompozitsii.* Moskva : Muzyka, 1982. S. 236–246.
15. Poberezhna H., Shcherytsia T. *Zahalna teoriia muzyky.* Kyiv : Vyshcha shkola, 2004. 303 s.
16. Polskaya I. *K voprosu ob etiko-kosmologicheskoy kontseptsii muzyki.* *Duh I kosmos : nauka I kultura na shlyahu do netraditsynogo svItospriynyattya.* HarkIv, 1995. S. 166–174.
17. Piaskovskiy I. *Deiaki pytannia intonatsiinoi genezy ta rozvytku moduliatsiinykh yavyshch.* *Ukrainske muzykoznavstvo : nauk. mizhvidomchyi shchorichnyk.* Kyiv : Muzychna Ukraina, 1973. Vyp. 8. S. 60–76.
18. Piaskovskiy I. *Fenomenolohiia muzychnoho myslennia.* *Naukovyi visnyk NMAU im.P.I.Chaikovskoho.* Kyiv, 2000. Vyp.7 (Muzykoznavstvo). S. 46–56.
19. Samoylenko A. *Katarsis kak esteticheskaya problema : avtoref. dis. ... kand. filos. nauk.* Moskva, 1987. 21 s.
20. Severynova M. *Spetsyfika vyjavlennia universalnykh modelei u kompozytorskii tvorchosti.* *Muzychne mystetstvo i kultura.* Odesa, 2018. Vypusk 27, knyha 2. S. 104–116. URL : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/964431.pdf> (23.09.2021).
21. Tukova I. *Muzyka i pryrodoznnavstvo. Vzaiemodiia svitiv v umonastroiakh epokh (XVII – pochatok KhKhI stolittia).* Kharkiv : Akta, 2021. 453 s.
22. Schneider N.J. *Musik und Mensch. Baustein für eine Anthropologie der Musik.* *Musica, Heft 1,* 1995. S. 2–9.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИНТОНИРОВАНИЯ: ВЗГЛЯД В ИСТОРИЮ МУЗЫКОВЕДЧЕСКИХ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ

Кашаюк Виктория – кандидат искусствоведения, доцент кафедры истории и теории искусств, Волынский национальный университет имени Леси Украинки, г. Луцк

Павлюк Надежда – преподаватель цикловой комиссии методики музыкального образования и вокально-хоровой подготовки коммунального учреждения высшего образования «Луцкий педагогический колледж» Волынского областного совета, г. Луцк

Игнатова Лариса – кандидат искусствоведения, заведующая кафедрой истории и теории искусств, Волынский национальный университет им. Леси Украинки, г. Луцк

Предпринята попытка создания концептуальных основ интонирования сквозь призму музыкально-психологических подходов, выявленных в истории музыковедческих представлений, достигающих античных музыкально-философских систем и касающихся современных научных взглядов на указанное явление. С этой целью проанализировано античное понятие этоса музыки с точки зрения отражения в нем напряжения и разрядки, характерных для интонирования.

В процессе исследования проанализировано ряд музыкально-психологических концепций. В частности, объяснения психологических первопричин интонирования усматриваются в концепции «эмоционально-психологического кода» В. Леви, а именно – в убеждении, что перекликается с идеей Г. Спенсера о роли интонационного фактора в происхождении музыкального искусства, и заключается в том, что тот или иной звук и сочетание звуков, составляющих интонации, соотносятся с теми или иными эмоциями. Важное внимание уделено концепции Н. Шнайдера, в которой обоснованно «эмоционально-интонационный колорит» или «окраску эмоционального напряжения».

В результате, интонирования трактуется как процесс, сущность которого заключается в эффекте тонового напряжения, что, несомненно, обеспечивает точность и чистоту звука, и не только как последовательность звуков, а и отдельный звук, сонор, как такие же напряжения и разрядка на микроуровне или в другом звуковом пространстве.

Ключевые слова: интонирования, музыкально-психологические представления, напряжение, этос, сонор, звуковое пространство.

**THE PSYCHOLOGICAL PRINCIPLES OF INTONATION:
A LOOK IN THE MUSIC SCIENCES HISTORY**

Kashaiuk Viktoriia – Candidate of Art Criticism, Associate Professor at the Department of Arts History and Theory in Lesya Ukrainka Volyn National University

Pavliuk Nadiia – the teacher of the cycle commission of music education methods and vocal and choral training in the Municipal Institution of Higher Education «Lutsk Pedagogical College» by the Volyn Regional Council

Ihnatova Larysa – Candidate of Art Criticism, the head at the Department of Arts History and Theory in Lesya Ukrainka Volyn National University

An attempt is made to create the conceptual foundations of intonation through the prism of musical and psychological approaches found in the history of musicological ideas. The latter go back to ancient musical and philosophical systems and touch on modern scientific views on this phenomenon. To this end, the ancient concept of the ethos of music is analysed in terms of reflecting the tension and discharge characteristic of intonation.

In the process of research a number of musical and psychological concepts are analysed. In particular, the explanation of the psychological root causes of intonation can be seen in the concept of «emotional and psychological code» by V. Levy. It resonates with Spencer's idea of the role of the intonation factor in the origin of musical art. It consists in the fact that this or that sound and the combination of sounds that make up the intonations are correlated with certain emotions. Important attention is also paid to the concept of N. Schneider, which substantiates the «emotional-intonational color» or «coloring of emotional tension».

As a result, intonation is interpreted as a process, the essence of which is the effect of tonal stress, which undoubtedly ensures the accuracy and purity of sound, and not only as a sequence of sounds, and also a single sound, sonora, as the same voltage and discharge at the micro level or in other sound space.

Key words: intonation, musical-psychological representations, tension, ethos, sonor, sound space.

UDC 781.1+781.2

**THE PSYCHOLOGICAL PRINCIPLES OF INTONATION:
A LOOK IN THE MUSIC SCIENCES HISTORY**

Kashaiuk Viktoriia – Candidate of Art Criticism, Associate Professor at the Department of Arts History and Theory in Lesya Ukrainka Volyn National University

Pavliuk Nadiia – the teacher of the cycle commission of music education methods and vocal and choral training in the Municipal Institution of Higher Education «Lutsk Pedagogical College» by the Volyn Regional Council

Ihnatova Larysa – Candidate of Art Criticism, the head at the Department of Arts History and Theory in Lesya Ukrainka Volyn National University

The aim of the article is to create conceptual bases of intonation through the prism of musical-psychological approaches, revealed in the history of musicological representations, reaching ancient musical-philosophical systems and concerning modern scientific views on the specified phenomenon.

Research methodology. The methodology of the study is based on the understanding that the essence of the process of intonation is the effect of tonal tension, which undoubtedly ensures the accuracy and purity of sound, while modern musicological view of intonation sees as this phenomenon not only a sequence of sounds but also a single sound, sonora as the same tension and discharge at the micro level or in another sound space. In the process of research a number of musical and psychological concepts are analysed. In particular, the explanation of the psychological root causes of intonation can be seen in the concept of «emotional and psychological code» by V. Levy. It resonates with Spencer's idea of the role of the intonation factor in the origin of musical art. It consists in the fact that this or that sound and the combination of sounds that make up the intonations are correlated with certain emotions. Important attention is also paid to the concept of N. Schneider, which substantiates the «emotional-intonational color» or «coloring of emotional tension». As a result, intonation is interpreted as a process, the essence of which is the effect of tonal stress, which undoubtedly ensures the accuracy and purity of sound, and not only as a sequence of sounds, and also a single sound, sonora, as the same voltage and discharge at the micro level or in other sound space.

Novelty. The novelty of this study is based on the fact that today's look at the retrospective of musicological ideas allows us to identify new facets of understanding these phenomena and comprehend them from the standpoint of their undoubted benefits for performance and pedagogy, which we see multiple prospects for future research on this topic.

The practical significance. The results of the research can be used in future musical-psychological research and in teaching musical intonation in the educational process.

Key words: intonation, musical-psychological representations, tension, ethos, sonor, sound space.

Надійшла до редакції 12.10.2021 р.

ЗМІСТ

Розділ I. ІСТОРИКО-МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

<i>Соколова А.</i> Універсалізм духовної музики британського композитора Джона Раттера	3
<i>Джулай Г.</i> «Заза» Р. Леонковалло в руслі традицій веристського музичного театру	9
<i>Дутчак В.</i> «Український передзвін» карильйону і бандур: результати Всеукраїнського мистецького проекту	16
<i>Шерстій У., Водяний Б.</i> Специфіка та регіональні особливості проведення конкурсу вокалістів й хорових колективів імені Соломії Крушельницької у Тернополі	23
<i>Турчак Л.</i> Соломія Крушельницька в українському та світовому музично-театральному мистецтві	31
<i>Бобечко О.</i> Мистецька спадщина Одарки Бандрівської у виконавській практиці	39
<i>Бабій Н.</i> Модифікація теми міста у візуальному мистецтві Західної України другої половини ХХ століття	45
<i>Чжао Ч.</i> Воєнна тематика в нових няньхуа китаю кінця ХІХ – початку ХХ ст	51
<i>Кравчук Ю.</i> Художньо-композиційні принципи рекламного плаката перших десятиліть ХХІ століття	58

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МИСТЕЦЬКІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

<i>Личковах В.</i> До аналізу мистецької семіосфери в українській етнокulturі	65
<i>Швець Н.</i> Філософська методологія в сучасних музикознавчих дослідженнях	71
<i>Козінчук В., Павлюк М.</i> Канон і стиль у сакральному мистецтві (на основі праць Г. К. Вагнера)	76
<i>Кашаюк В., Павлюк Н., Ігнатова Л.</i> Психологічні засади інтонування : погляд в історію музикознавчих уявлень	83
<i>Водяний Б. Задорожна Т.</i> Українська академічна пісня у сучасному соціокультурному просторі	89
<i>Шиман К.</i> Терміносистема дослідження новітніх прийомів утворення художньої форми у віртуальній реальності	96
<i>Охтіва Х.</i> Національна ментальність та ідентичність у музиці : дефініції та кореляція понять	102
<i>Ян Ц.</i> Історіографія дослідження творчості китайського художника-кераміста Гу Цзинчжоу (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)	107
<i>Войтович О.</i> Створення моделі просторового звукового образу (на прикладі концертної зали)	114

Розділ III. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ПРОСТОРУ

Павлюк Т. Тенденції розвитку бальної хореографії у Північній Америці кінця XIX – початку XXI століття	120
Грек В., Луговенко Т. Твори І. Стравінського в балеті: хронологія та типологія	129
Хмельова А. Характерні особливості танцю модерн у сучасному балетному просторі	134
Чжао Ж., Водяна В. Естетика українського народного традиційного танцю : семіотичний підхід	141
Мостова І. Синтез бойового та хореографічного мистецтв. Специфіка взаємодії	147
Мельничук Ю. Український театр на шляху до власної ідентичності: історичні передумови, виклики та перспективи	153
Сорока М. Сценічні рецепції творів В. Винниченка наприкінці XX – перших двох десятиліттях XXI ст.	160
Соколенко Н. Режисерсько-організаційна діяльність Станіслава Мойсеєва у контексті реформування Київського Академічного Молодого театру	166
Виткалов С. Український театр крізь призму регіонального глядача	171

Розділ IV. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ

Черепанин М., Булда М. Вектори композиторського стилю та виконавської школи Віктора Власова (з нагоди 85-ї річниці народження композитора)	176
Євгенєва М. Творча діяльність Лариси Атаманчук у контексті бандурного виконавства Тернопільщини	183

CONTENTS

Part I. HISTORICAL AND ARTISTIC HERITAGE OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE WORLD CULTURE

<i>Sokolova A.</i> Universalism of the spiritual music of the british composer John Rutter	3
<i>Dzhulay A.</i> «Zaza» R. Leoncovallo in the room of tradition verista music theater	9
<i>Dutchak V.</i> «Ukrainian bell ringing» of carillon and bandura : results of the all-Ukrainian art project	16
<i>Sherstii U., Vodiany B.</i> Specifics and regional features of the vocal competition and choirs named after Solomiya Krushelnytska in Ternopil	23
<i>Turchak L.</i> Solomiya Krushelnytska's contribution to ukrainian and world musical and theatrical art	31
<i>Bobechko O.</i> Odarka Bandrivska's artistic heritage in creative-performing practice	39
<i>Babii N.</i> Modification of the city theme in the visual art of Western Ukraine in the second half of the twentieth century	45
<i>Zhao Z.</i> Military themes in the new chinese nianhua of the late XIX – early XX century	51
<i>Kravchuk J.</i> Artistic and compositional principles of the advertising poster of the first decades of the XXI century	58

Part II. THEORETICAL AND ARTISTIC ASPECTS OF THE UKRAINIAN CULTURE

<i>Lychkovakh V.</i> To the analysis of artistic semiotics in ethnoculture	65
<i>Shvets N.</i> Philosophical methodology in modern music scientific research	71
<i>Kozinchuk V., Pavliuk M.</i> Cannon and style in sacred art (based on the works of Gk Wagner)	76
<i>Kashaiuk V., Pavliuk N., Ihnatova L.</i> The psychological principles of intonation: a look in the music sciences history	83
<i>Vodiany B., Zadorozhna T.</i> Ukrainian academic song in the modern socio-cultural space	89
<i>Shyman K.</i> Term system of the latest methods of creating an art form in virtual reality	96
<i>Okhitva K.</i> National mentality and identity in music : definitions and correlation of this concepts.....	102
<i>Yang J.</i> Historiography of the study on art works of the chinese artist-ceramist Gu Jingzhou (end of XX – beginning of XXI century)	107
<i>Voitovych O.</i> Creating a model of a spatial sound image (on the example of a concert hall)	114

Part III. CONTEMPORARY ISSUES OF CULTURAL AND ARTISTIC AREA

<i>Pavliuk T.</i> Trends in the development of ballroom choreography in North America, late XIX – early XXI century	120
<i>Grek V., Lugovenko T.</i> Formation of the author's style of Jiji Kilian in the 1970 s	129
<i>Khmelova A.</i> Features of modern dance in modern ballet area	134
<i>Zhao R., Vodiana V.</i> Aesthetics of Ukrainian folk traditional dance : semiotic approach	141

<i>Mostova I.</i> Synthesis of martial and choreographic arts. Specifics of interaction	147
<i>Melnychuk Y.</i> Ukrainian theater on the way to its own identity: historical prerequisites, challenges and prospects	153
<i>Soroka M.</i> Stage receptions of V. Vynnychenko's works at the end of the XX – in the first two decades of the XXI century	160
<i>Sokolenko N.</i> Directing and organizational activity of Stanislav Moysev in the context of the reform of the Kyiv Academic Youth theater	166
<i>Vytkalov S.</i> Ukrainian theater through the prism of a regional spectator	171

Part IV. SUMMARIES, REVIEWS, REPORTS

<i>Cherepanyn M., Bulda M.</i> Vektors of the composer style and the performing school of Viktor Vlasov (on the occasion of the 85-th anniversary of the composer's birth)	176
<i>Evgenieva M.</i> Creative activity by Larysa Atamanchuk in the context of bandura performance in Ternopil region	183

ISSN 2411-1546

Наукове видання
Scientific edition

**Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку
Науковий збірник**

**Ukrainian culture : past, modern and ways of development
Scientific journals**

**Напрямок : Мистецтвознавство
Branch : Art Criticism**

**Випуск 38
Issue 38**

Редактор:
В. Г. Виткалов
Editor:
V. G. Vytkalov

Упорядкування, комп'ютерна верстка:
С. В. Виткалов, Л. М. Федорук
Computer make-up:
S. Vytkalov, L. Fedoruk

**Електронні версії наукових збірників та вимоги до публікацій
знаходяться на сайті – *kulturologiya.rv.ua***

М/т.: 096-541-71-35 – головний редактор та 067-803-23-97 – відповідальний секретар

Електронна адреса: *sergiy_vsv@ukr.net*

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Зам. № 246/1. Ум. друк. арк. 23,3. Наклад 100.

Видавничі роботи:

**ФОП Брегін А.Р свідомство про державну реєстрацію ААБ № 750918 від 20.11.2012 р.
33009, м. Рівне, вул. Біла, 53, Г2.**

***Адреса редакції:* 33000, Україна, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12,
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства**